

Integratie binnen MDT

Impact Centre Erasmus

Impact Centre Erasmus

Samenwerking Impact Centre Erasmus en MDT

Impact Centre Erasmus doet onderzoek naar MDT in opdracht van het ministerie van OCW. Binnen dit onderzoek zet Impact Centre Erasmus in op het verkrijgen van inzicht in de impact van MDT, het waar mogelijk onderbouwen van de effectiviteit van MDT en op het versterken van het lerend vermogen van het MDT-netwerk. Hiermee is onderzoek dienend aan de uitvoering om zowel de verantwoording naar de Tweede Kamer (*to prove*) alsook iteratief en in co-creatie te leren hoe het programma te verbeteren (*to improve*).

Colofon

Integratie & Inburgering

David van de Velde, Marit Schouten & Karen Maas

Uitgave van: Impact Centre Erasmus, Rotterdam, 21 juli 2023. In opdracht van programma MDT.

Aanleiding

- In Regeerakkoord 2021 wordt o.a. over de Maatschappelijke Diensttijd (MDT) geschreven:
 - *“Maatschappelijke initiatieven om inburgering te bevorderen worden ondersteund. Via vrijwilligersnetwerken en jongeren die hun maatschappelijke diensttijd vervullen, koppelen we nieuwkomers aan een ‘maatje’ om hen kennis te laten maken met de Nederlandse samenleving.”*
- In deze tekst uit het regeerakkoord wordt verondersteld dat MDT een bijdrage kan leveren aan de inburgering en integratie van nieuwkomers. Onder andere via een maatjestrject.
 - Met **inburgering** wordt doorgaans het formele proces bedoeld van het leren van onder andere de taal en bekend worden met de Nederlandse cultuur en arbeidsmarkt. Deze criteria zijn wettelijk vastgelegd. Het resultaat is dat iemand uiteindelijk slaagt voor zijn of haar inburgeringsexamen. (Rijksoverheid, 2021)
 - **Integratie** is een breder concept, waarbinnen inburgering een (eerste) formele opstap is naar integratie. Integratie gaat over het hele proces waarin nieuwkomers geaccepteerd worden binnen de samenleving en er volwaardig deel vanuit maken.
- Verschillende MDT projecten richten zich op de inburgering/integratie van nieuwkomers. Omdat inburgering een onderdeel is van integratie wordt in het vervolg van dit document hoofdzakelijk ingegaan op integratie.

De stelling die in de scan centraal staat is: MDT draagt bij aan de integratie van nieuwkomers in Nederland.

Inhoud

Om de centrale stelling ‘MDT draagt bij aan de integratie van nieuwkomers in Nederland’ te onderbouwen, bevat dit document de volgende onderdelen:

1. Integratie uitgelegd	pag. 5-9
2. Succesvolle integratie	pag. 10-19
3. Integratie bevorderen	pag. 20-26
4. Koppeling tussen integratie en MDT	pag. 27-34
5. Conclusie en vervolg	pag. 35-40

Afbakening van de doelgroep

- In het regeerakkoord wordt gesproken over de rol die MDT kan spelen in de integratie van nieuwkomers.
- Nieuwkomers zijn mensen die niet in Nederland zijn geboren, maar hierheen komen met als doel hier langere tijd te blijven. (COA, z.d.)
- Vaak wordt bij nieuwkomers hoofdzakelijk gedacht aan vluchtelingen. Echter vallen onder deze groep zowel vluchtelingen als bijvoorbeeld studenten die naar Nederland komen om hier te studeren.
- De focus van dit rapport gaat over deze brede groep van nieuwkomers.

Integratie uitgelegd

Literatuuronderzoek naar het concept 'integratie'

Definitie van integratie (1/2)

Er bestaat geen algemeen geaccepteerde definitie van integratie. Het concept is controversieel en er bestaan verschillende definities.

- Een aantal regelmatig terugkerende definities van integratie zijn:
 - *"Integration represents a complex **interaction** between a host society and its immigrants, and the responsibility and the active participation of both sides is important in reducing (or at least minimizing) tensions and leading to successful (or at least acceptable) incorporation."* (Turai, 2013, p. 53)
 - *"Integration is the process of **mutual adaptation** between host society and migrant"* (International organization of migration, 2022)
 - *"Understood in the broadest sense, migrant integration is a multi-layered, complex process of becoming part of the society. Scholars point **to four main benchmarks** of migrant integration: spatial concentration, language assimilation, socioeconomic status, and intermarriage"* (Hübschmann, 2015, p. 4)
 - Vanuit de rijksoverheid wordt integratie als volgt omschreven: *"In het integratiebeleid ligt de nadruk op het doen ontstaan van **sociale stabiliteit** in de samenleving. Dat houdt in dat a) mensen zelfredzaam zijn en zonder belemmeringen meedoen; b) zij in al hun verscheidenheid met elkaar samenleven en c) iedereen zich thuis voelt ongeacht herkomst, religie of levensovertuiging."* (Rijksoverheid, 2019)
- Een samenvatting van de controverse rondom het concept integratie wordt gegeven door Ager en Strang (2008) ***"Integration is a chaotic concept: a word used by many but understood differently by most"***

Definitie van integratie (2/2)

Zoals de vorig slide toont zit er verschil in de definities van integratie. In sommige definities gaat het over je thuis voelen, in anderen meer om bepaalde sociaal economische status, of over het beheersen van de taal.

- De onderstaande elementen komen veelvuldig terug rondom het concept integratie:
 - Integratie is een *two-way process*. Dat betekent dat beide partijen (de nieuwkomer én de ontvangende samenleving) nodig zijn binnen het proces van integratie.
 - Ondanks dat het een two-way process is, is er wel sprake van fundamentele ongelijkheid tussen de twee partijen wat betreft macht en middelen. (Ager & Strang, 2008)
 - De ontvangende samenleving, met name de reactie ten aanzien van nieuwkomers en de inclusiviteit van instituties, zijn veel bepalender voor de uitkomst van het integratieproces dan de kenmerken en inzet van nieuwkomers zelf. (Penninx et al., 2014)
 - Daarnaast wordt in veel definities gesproken over 'onderdeel zijn van de samenleving' ofwel, participeren in de samenleving. (Johnson et al., 2005)
 - Onderdeel zijn van de samenleving kan op verschillende manieren tot uiting komen. Ager & Strang (2008) noemen vier 'succesfactoren' van integratie: **werk, wonen, educatie** en **gezondheid**. Daarnaast is het ook mogelijk om onderdeel te zijn van de samenleving door je bijvoorbeeld **vrijwillig in te zetten** voor de samenleving. (Hübschmann, 2015)

Definitie van inburgering

Integratie wordt vaak in één adem genoemd met inburgering. Inburgering verwijst naar het formele proces om een officieel-geregistreerde burger van een land worden. Inburgering is in ieder land anders georganiseerd. Deze slide gaat in op wat inburgering inhoudt binnen de Nederlandse context.

- Inburgeren is het formele proces van het leren van o.a. de Nederlandse taal en de waarden binnen de Nederlandse samenleving.
- Inburgeringscriteria zijn wettelijk vastgelegd. Het doel van inburgeren is dat nieuwkomers zo snel mogelijk mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving. (Rijksoverheid, 2022)
- Nieuwkomers die voor lange(re) tijd in Nederland komen wonen, kunnen wettelijk verplicht worden tot inburgering, en daarmee Nederlands te moeten leren en hoe de samenleving werkt. Het inburgeringsproces in Nederland bestaat uit:
 - Taallessen
 - Lessen over de Nederlandse maatschappij
 - Lessen over arbeidsparticipatie
 - Lessen in participatie en Nederlandse kernwaarden als gelijkheid, vrijheid en solidariteit (Vluchtelingenwerk, z.d.)
- Uiteindelijk moeten nieuwkomers met deze wettelijke verplichting een inburgeringsexamen halen waarin de bovenstaande elementen terugkomen. De nieuwkomer heeft 3 jaar de tijd om dit inburgeringsexamen te halen. Hierna is het 'inburgeringsproces' afgerond. (Rijksoverheid, 2022)
 - Bepaalde groepen zijn vrijgesteld van deze plicht, bijvoorbeeld mensen uit landen waar Nederland verdragen mee heeft, of mensen die langdurig ziek zijn. (IND, 2022)

Succesvolle integratie

Wanneer is integratie succesvol?

Succesvolle integratie (1/2)

Over de vraag wanneer integratie succesvol is, is veel geschreven. Wanneer integratie succesvol is, is afhankelijk van het perspectief. Vanuit sociologisch perspectief kan succesvolle integratie worden afgemeten aan de participatie in de samenleving in de breedste zin, terwijl het vanuit economische perspectief vooral belangrijk is dat nieuwkomers werk hebben. (Hübschmann, 2015)

Er worden verschillende succesfactoren benoemd in rapporten en wetenschappelijke bronnen. Deze succesfactoren zijn in feite indicatoren die een indicatie geven over de mate van succes van integratie. Deze succesfactoren kunnen overigens gelijktijdig ook een middel zijn om integratie te bevorderen.

- Zo kan het hebben van werk gezien worden als succesfactor van een succesvolle integratie. Tegelijkertijd helpt het hebben van werk ook weer mee om verder te integreren. Via werk ontstaat namelijk de mogelijkheid om nieuwe inwoners van een land te leren kennen en het kan helpen om de taal beter te gaan beheersen.

Hieronder worden aan aantal veel terugkomende succesfactoren nader besproken: **werk, educatie, wonen, gezondheid** en andere vormen van **participatie in de samenleving**.

Werk

Werk is waarschijnlijk het meest onderzochte onderdeel van succesvolle integratie. Het hebben van betaald werk lijkt zowel een 'succesfactor' van succesvolle integratie te zijn, als een middel dat bijdraagt aan het succes van integratie.

- Het hebben van werk draagt bij aan economische onafhankelijkheid, het zorgt voor contact met anderen en het helpt bij het leren van de taal en het opbouwen van zelfvertrouwen. (Ager & Strang, 2008; Stichting vluchtelingenwerk, 2020)
- Werk stelt nieuwkomers in staat om een eigen bestaan op te bouwen in het nieuwe land.

Educatie

Een opleiding biedt mogelijkheden om vaardigheden te ontwikkelen die kunnen helpen bij het vinden van werk en contact met anderen, waardoor migranten actiever onderdeel kunnen worden van de samenleving. (Ager & Strang, 2008; Johnson et al., 2005)

Daarnaast zijn scholen een van de belangrijkste plekken om in contact te komen met leden van de ontvangende samenleving. Dit geldt in de eerste plaats voor kinderen, maar ook voor de ouders van deze kinderen. (Ager & Strang, 2008)

Succesvolle integratie (2/2)

Gezondheid

Aan dit onderdeel van integratie is minder aandacht besteed ten opzichte van werk en educatie. Toch wordt een goede gezondheid als belangrijke 'succesfactor' gezien.

- Goede gezondheid duidt er op dat nieuwkomers hun weg weten te vinden binnen de complexe publieke systemen van de gezondheidszorg. Daarvoor is beheersing van de taal en cultuur nodig.
- Een goede gezondheid stelt mensen in staat om actief betrokken te zijn bij de samenleving.

Voor gezondheid is het belangrijk dat de gezondheidszorg eenvoudig toegankelijk is. Voor nieuwkomers blijken echter een aantal barrières aanwezig die de toegang tot de gezondheidszorg belemmeren. (Ager & Strang, 2008; Haque, 2010)

- Moeilijkheden met de taal zorgen voor lastige communicatie met artsen en dit maakt het eveneens lastig om de juiste informatie te kunnen vinden.
- Ook financiële barrières spelen een rol. Het Nederlandse systeem met zorgtoeslagen etc. is voor veel nieuwkomers onduidelijk. Daardoor zijn zij sneller geneigd de gezondheidszorg te mijden (KIS, 2018)

Wonen

Een woonplek zorgt voor een '*sense of belonging*' en gevoelens van veiligheid. Daarmee is het hebben van een woonplek een belangrijk onderdeel van succesvolle integratie. (Johnson et al., 2005)

- Binnen veel overheidsbeleid heeft huisvesting van nieuwkomers een centrale plek, vanwege de belangrijke rol in het integratie proces. (Johnson et al., 2005)
- Een woonplek stelt nieuwkomers in staat om in contact te komen met burens of andere buurtbewoners. (Ager & Strang, 2008)

Er is ook aandacht voor het feit dat enkel een huis niet per se bijdraagt aan integratie. Het is namelijk van belang dat een nieuwkomer zich veilig en 'thuis' voelt in zijn of haar huis. Of iemand zich wel of niet veilig en thuis voelt in een huis wordt onder anderen beïnvloed door de omgeving rondom de woning en het vertrouwen dat iemand ergens geruime tijd kan wonen. (Ager & Strang, 2008; Hynie et al., 2019)

Andere vormen van participatie

Naast betaald werk en het volgen van een formele opleiding, zijn er ook andere vormen van participeren in de samenleving die gezien worden als succesvolle integratie van nieuwkomers, te denken aan vrijwilligerswerk, betrokkenheid in (lokale) politiek of andere vormen van vrijwillige inzet (Hübschmann, 2015)

- De EU heeft een aantal basisprincipes opgesteld voor succesvolle integratie. Eén van die principes is dat nieuwkomers de gelegenheid hebben om te participeren in de samenleving/ democratie. Hiervoor moet actief gelegenheid worden gecreëerd. (Haque, 2010)
- Wanneer nieuwkomers actief participeren in de samenleving kan dit worden gezien als succesvolle integratie. (Hübschmann, 2015)
- Participatie kan gelijktijdig helpen in de ontwikkeling van sociale relaties zowel tussen nieuwkomers onderling als tussen nieuwkomers en mensen die al geruime tijd in een land wonen.

Uitgangspunt voor integratie

- **Wanneer integratie uiteindelijk succesvol is, verschilt van land tot land. In ieder land wordt namelijk weer anders aangekeken tegen wat het betekent om een geïntegreerde burger te zijn.**

- Om dus te kunnen begrijpen wanneer integratie succesvol is, is het belangrijk te achterhalen vanuit welk uitgangspunt er tegen burgerschap wordt aangekeken binnen een land.

Het uitgangspunt geeft weer hoe er tegen **burgerschap** in een land wordt aangekeken en wat de **rechten en plichten** zijn die daarbij horen. Een voorbeeld van de verschillende manieren waarop er tegen burgerschap wordt aangekeken staat in het gekleurde blok hiernaast. (Ager & Strang, 2008)

- **Uitgangspunt van een pluralistische samenleving**

- In Nederland is het uitgangspunt waarin nieuwkomers uiteindelijk integreren dat van een pluralistische samenleving. Dit houdt in dat verschillende mensen in de samenleving in al hun verscheidenheid met elkaar samen leven. (Rijksoverheid, 2019)
 - Dit uitgangspunt van een pluralistische samenleving komt ook terug in de betekenis van burgerschap in Nederland. Binnen burgerschap in Nederland is het belangrijk om te leren gaan met verschillende mensen van verschillende achtergronden en culturen. Een tweede onderdeel van burgerschap is actieve participatie binnen de Nederlandse samenleving, bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk of het verlenen van hulp aan naasten.
 - Nederlands burger wordt je bij de geboorte wanneer 1 van de ouders Nederlander is. Buitenlanders kunnen na 5 jaar legaal in Nederland wonen het Nederlanderschap aanvragen. Hiervoor moet wel betaalt worden (per persoon tussen de €772 en €970), ook dient het inburgeringsexamen behaald te zijn en tot slot is het ook belangrijk in te stemmen met de 'verklaring van verbondenheid' waarin je akkoord gaat met de rechten en plichten van het Nederlands staatsburgerschap. (IND, z.d.)

Voorbeeld

In Duitsland is het zo dat Duits burger zijn afhangt van familiebanden, je wordt dus niet automatisch als Duits burger gezien, tenzij je familie Duits is. In Frankrijk is het burgerschap vooral een keuze, het achterliggende idee is dat Frankrijk een natie is waarin mensen kiezen om hierbij te horen. Frans burger ben je dus vanuit eigen overtuiging.

Fundament voor integratie in Nederland

In Nederland zijn rechten en plichten geformuleerd voor nieuwkomers. De belangrijkste plichten zijn:

- Nieuwkomers moeten een inburgeringsexamen halen binnen 3 jaar (hier zijn wel uitzonderingsregels voor). Hierdoor leren nieuwkomers de taal en cultuur kennen. Veel nieuwkomers maken gebruik van inburgeringscursussen. Om deze te financieren kan een lening worden afgesloten. Als zij het examen niet halen worden zij gestraft met een boete en moeten zij de lening terugbetalen (Bakker et al., 2020)
- Nieuwkomers moeten een participatieverplichting tekenen waarin zij aangeven bereid te zijn om actief een bijdrage te leveren aan de Nederlandse samenleving (Bakker et al., 2020)
- Een interessante toevoeging is dat nieuwkomers ouder dan 18 geen onderwijs mogen volgen, ook mogen zij zeer beperkt werken zolang zij nog geen verblijfsvergunning hebben. Het duurt in principe maximaal 6 maanden voordat een nieuwkomer hoort of hij/zij een verblijfsvergunning ontvangt (Rijksoverheid, z.d.). Echter, voor het jaar 2023 is dit opgerekt naar 15 maanden (IND, z.d.)

Tegelijkertijd hebben nieuwkomers in Nederland ook een aantal rechten

- Nieuwkomers hebben recht op onderdak en leefgeld (om van te kunnen eten en voor kleding en verzorgingsproducten) (COA, 2023)
- Ook hebben nieuwkomers toegang tot medisch-noodzakelijke zorg (zoals bezoek aan de huisarts of het ziekenhuis) (COA, 2023)

- In Nederland ligt er veel verantwoordelijkheid bij de nieuwkomer met betrekking tot de integratie. Zo is hij/zij zelf verantwoordelijk om te zorgen dat zij hun inburgeringsexamen behalen en wordt van de nieuwkomer verwacht dat hij/zij gaat participeren in de samenleving. Deze focus op eigen verantwoordelijkheid blijkt ook uit rapporten van de SER (2022) en uit het rapport van Bakker et al. (2020).
- Daarnaast valt op dat het voor nieuwkomers niet eenvoudig is om onderwijs te volgen of te werken. Dit lijkt haaks te staan op de wens vanuit burgerschap dat geïntegreerde burgers in Nederland in staat zijn om te participeren in de samenleving. Werk en een opleiding kunnen routes zijn om te participeren. Er lijkt weinig centraal georganiseerde begeleiding te zijn om nieuwkomers hiermee te helpen.

Samenvattend

- Wanneer integratie als succesvol wordt beschouwd, hangt af van het perspectief. Zo gaat een sociologisch perspectief uit van brede participatie, terwijl het economisch perspectief een focus heeft op arbeidsparticipatie van de nieuwkomer.
- In onderzoek worden vijf succesfactoren genoemd van succesvolle integratie: werk, educatie, gezondheid, wonen, en andere vormen van participatie. Deze zijn zowel een uitkomst van succesvolle integratie als een middel om integratie te bevorderen.
- Daarnaast is het succes van integratie afhankelijk van de geldende normen en uitgangspunten in het ontvangende land. Dit uitgangspunt bepaald welke rechten en plichten nieuwkomers hebben en hoe “moeilijk” het is om burgerschap te verkrijgen.
- In Nederland is het uitgangspunt een grote verantwoordelijkheid bij de nieuwkomer zelf om zijn/haar integratie te regelen, uitgaande van een pluriforme samenleving waarin verschillende mensen samenleven. Echter bemoeilijkt het huidige Nederlandse beleid werk en educatie voor nieuwkomers, wat haaks staat op het uitgangspunt van Nederlands burgerschap.

Faciliterende elementen

Er is veelvuldig onderzoek gedaan naar faciliterende en belemmerende elementen voor succesvolle integratie. De drie meest voorkomende elementen zijn **taal**, **cultuur** en **veiligheid & stabiliteit**. Deze elementen zijn vaak twee zijden van dezelfde munt: de (deels of volledig) afwezigheid van een element, vormt een barrière voor integratie en andersom. Zo is het niet spreken van de taal een barrière voor succesvolle integratie, terwijl het spreken van de taal succesvolle integratie faciliteert.

Taal	Cultuur	Veiligheid & Stabiliteit
Het beheersen van de taal kan gezien worden als een toegangspoort tot de samenleving. Het zorgt er bijvoorbeeld voor dat nieuwkomers makkelijker aan een baan kunnen komen, verbeterd de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en een sociaal netwerk kunnen opbouwen. (Penninx et al., 2014) - Goede beheersing van de taal blijkt de kans op een baan sterk te vergroten. (Haque, 2010) - Uit onderzoek blijkt dat beheersing van taal het meest effectief bevordert kan worden door een combinatie van training en werk-/ praktijkervaring opdoen (bijvoorbeeld door 'job placement' of mentoring programma's). (Haque, 2010)	Ook kennis over de cultuur van een land werkt faciliterend voor integratie. Wanneer aan een nieuwe cultuur is niet eenvoudig, zeker wanneer deze cultuur volledig onbekend is. Het verkrijgen van kennis over de cultuur draagt daarom positief bij aan integratie. (Ager & Strang, 2008) - Binnen veel landen (waaronder Nederland) is, naast beheersing van de taal, kennis van de cultuur een vereiste om burger van het land te mogen worden. - Onderzoek toont voorzichtig aan dat alleen het volgen van trainingen over cultuur niet voldoende is om de cultuur te leren kennen. Het is ook belangrijk om vroegtijdig in contact te komen met mensen van de ontvangende samenleving. (Haque, 2010)	Vanuit onderzoek onder nieuwkomers blijkt dat veiligheid en stabiliteit volgens hen erg belangrijk is voor succesvolle integratie. (Ager & Strang, 2008) - Wanneer een gevoel van veiligheid ontbreekt werkt dit belemmerend voor de integratie van nieuwkomers. Dit gevoel van veiligheid lijkt vooral samen te hangen met een positieve blik op de buurt en niet zozeer met daadwerkelijke misdaadcijfers. - Ook is integratie gebaat bij stabiliteit. Wanneer nieuwkomers bijvoorbeeld regelmatig moeten verhuizen werkt dit belemmerend.

Sociale verbindingen

Sociale verbindingen blijken, net als de faciliterende elementen, een belangrijke bijdrage te leveren om vanuit het fundament van integratie uiteindelijk te komen tot succesvolle integratie. (Ager & Strang, 2008; Haque, 2010)

- Sociale verbindingen hangen samen met de faciliterende elementen. Zo blijkt dat sociale verbindingen gevoelens van veiligheid en *belonging* stimuleren. Ook helpen sociale verbindingen met mensen van de ontvangende samenleving, bv. om de taal sneller onder de knie te krijgen (Haque, 2010)
- In onderzoek naar sociale verbindingen binnen integratie worden de volgende drie domeinen onderscheiden: (Ager & Strang, 2008)
 1. **Social bridges:** Verbondenheid met andere (ontvangende) gemeenschappen
 2. **Social bonds:** Verbondenheid met familie en gelijke ethische groepen
 3. **Social links:** Verbondenheid tussen individuen en instanties (bijvoorbeeld overheidsinstellingen)
- Deze drie verschillende sociale verbindingen hebben effect op elkaar. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het hebben van sterke *social bonds* het (zelf)vertrouwen van individuen stimuleert waardoor het ook eenvoudiger kan worden om *social bridges* te maken waardoor het sociale netwerk vergroot wordt. Dit heeft vervolgens weer een positief effect op *social links* (Ager & Strang, 2010)

Vaak wordt voor succesvolle integratie de nadruk gelegd op **social bridges**: het verbinden van de nieuwkomers aan de ontvangende gemeenschap. In sommige beleidsstukken en in de media wordt soms zelfs aangenomen dat *social bonds* mogelijk belemmerend werken voor *social bridges*, maar wetenschappelijk bewijs toont juist aan dat *social bonds*, *social bridges* vaak versterken. Het hebben van een veilige verbondenheid met een “eigen” groep, kan de nieuwkomer de rust, veiligheid en vertrouwen geven om relaties met mensen van een “andere” groep aan te gaan. (Ager & Strang, 2010)

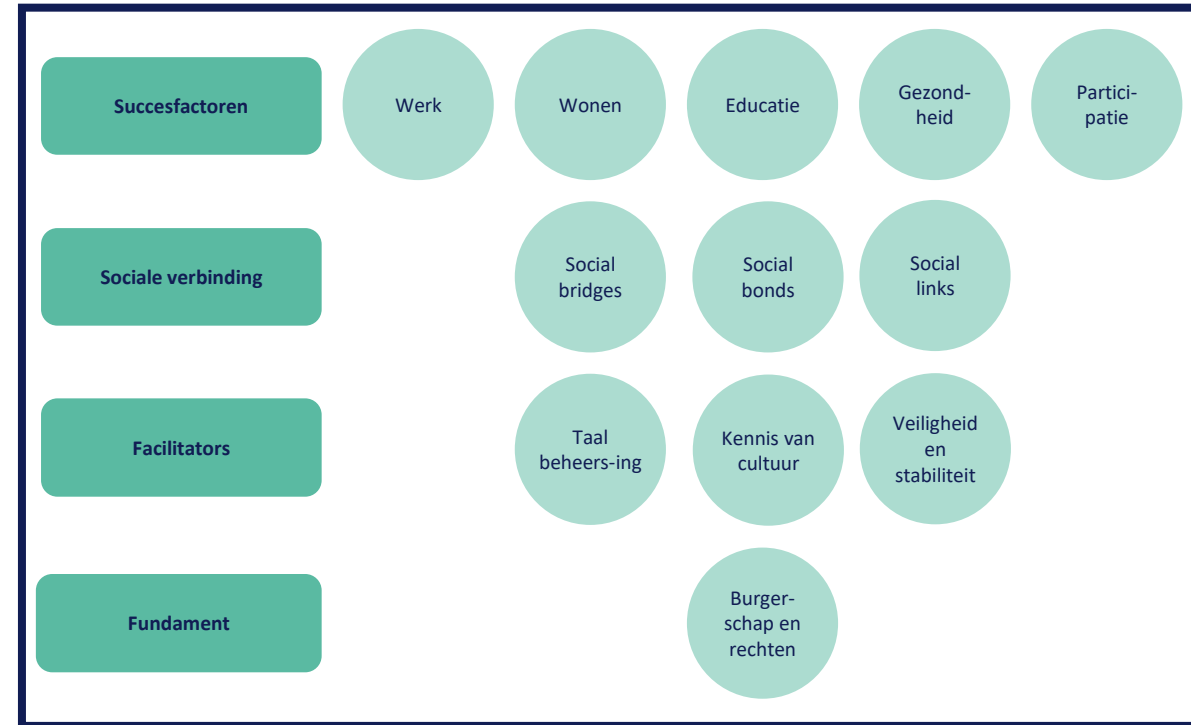
Overzicht van integratie (1/2)

Al deze verschillende onderdelen van integratie zijn samen te brengen in een model voor integratie.

- Op basis van het model van Ager & Strang (2008) is het model hiernaast ontwikkeld.
- In het model zijn twaalf domeinen geformuleerd, verdeeld onder vier thema's die belangrijke inzichten van integratie laten zien. Deze twaalf domeinen zijn in voorgaande slides al aan bod gekomen.

Het model bestaat zoals te zien uit vier lagen. In iedere laag zitten weer een aantal losse componenten vervat.

- **Succesfactoren:** Dit zijn enerzijds uitkomsten, anderzijds dragen de elementen bij aan succesvolle integratie
- **Sociale verbindingen:** Dit gaat over de verbindingen binnen een bepaalde groep, de verbinding met andere groepen en de verbinding met instituties in het nieuwe land.
- **Facilitators:** Dit gaat over het wegnemen van barrières of obstakels tot integratie.
- **Fundament:** Het fundament gaat over de rechten voor nieuwkomers en de betekenis van burgerschap in een land.

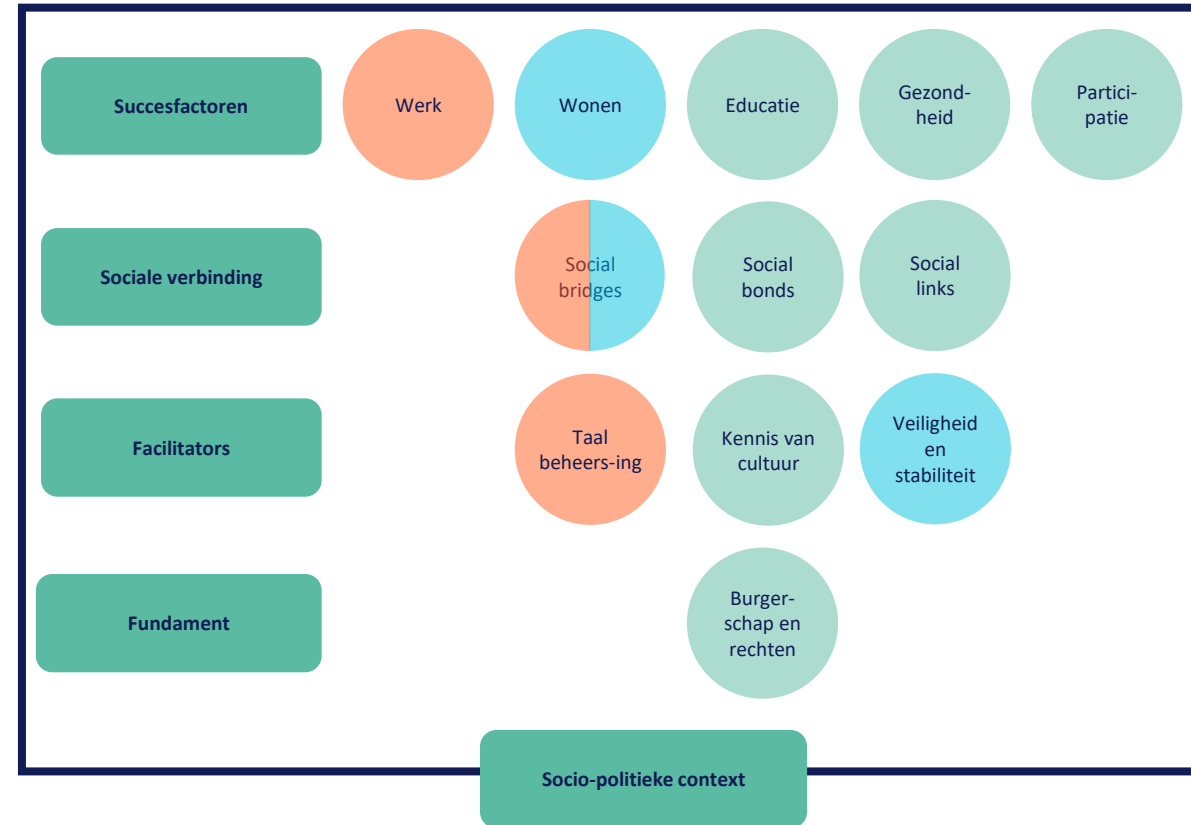

Overzicht van integratie (2/2)

Al deze verschillende onderdelen van integratie zijn samen te brengen in een model voor integratie.

Naast de vier lagen gebaseerd op het model van Ager & Strang (2008), is dit door Hynie (2019) uitgebreid met de socio-politieke context. Met de socio-politieke context wordt bedoeld dat integratie plaatsvindt binnen een context waar een bepaalde 'houding' is ten aanzien van nieuwkomers (Hynie et al., 2019). Voor alle losse componenten binnen het model valt te zeggen dat deze socio-politieke context van invloed erop kan zijn.

Waar daarnaast alle componenten individueel interessant zijn, en individueel van betekenis zijn, is er daarnaast ook sprake van veel interactie tussen de verschillende onderdelen. Een bekend voorbeeld is dat werk leidt tot een betere beheersing van de taal en meer sociale verbindingen, zie hiervoor de rode bollen in het figuur (Ager & Strang, 2010). Ook de blauwe bollen in het figuur geven zo'n interactie tussen verschillende elementen weer. Echter is er nog weinig onderzoek gedaan naar de onderlinge afhankelijkheid tussen de componenten (Ager & Strang, 2010).

Integratie bevorderen

Op welke manieren kan integratie van nieuwkomers bevordert worden?

Overzicht van interventies

- Om integratie te bevorderen zijn interventies nodig die zich richten op één of meerdere van de componenten van integratie. Voor elk van de 13 afzonderlijke componenten zijn interventies mogelijk. Hieronder worden vier typen interventies uiteengezet die regelmatig terugkomen in de literatuur of binnen beleid:
 1. **Interventies gericht op taal & cultuur**
 - Deze interventies vinden plaats binnen de facilitators categorie binnen het framework (Ager & Strang, 2008)
 2. **Interventies gericht op werk en/of educatie**
 - Deze interventies vinden plaats binnen de succesfactoren categorie in het framework (Ager & Strang, 2008)
 3. **Interventies gericht op het verminderen van vooroordelen**
 - Deze interventies richten zich op een meer gunstige socio-politieke context voor integratie (Hynie et al., 2019)
 4. **Interventies gericht op sociale verbinding**
 - Deze interventies zijn gericht op de verschillende sociale verbindingen in het hierboven genoemde model, namelijk: social bonds, social bridges & social links (Ager & Strang, 2008)
- Waar mogelijk wordt op de volgende slides aangegeven in hoeverre interventies effectief zijn. Tegelijkertijd wordt het Nederlandse integratiebeleid veelal gekenmerkt door kortstondige projecten, om de effectiviteit te beoordelen is eigenlijk langdurig onderzoek nodig. Dit maakt dat het bewijs voor effectiviteit bij interventies om integratie te bevorderen soms wat 'dun' is. (Sociale Vraagstukken, 2018)

* Een interventie is een systematische manier van handelen die wordt ingezet om een bepaald doel te bereiken (Bouwman & van Tilburg, 2020)

1. Interventies gericht op taal & cultuur

Het beheersen van de taal en het hebben van kennis van de cultuur van het nieuwe land zijn belangrijke faciliterende elementen van integratie. Veel landen hebben beleid om de beheersing van taal en de kennis van cultuur onder nieuwkomers te bevorderen.

- Uit onderzoek naar de effectiviteit van interventies om de beheersing van taal en cultuur bij nieuwkomers te stimuleren blijkt dat de groep nieuwkomers erg heterogeen is. Dat maakt het lastig om uitspraken te doen over een effectieve aanpak, omdat de effectiviteit van een aanpak verschilt per persoon/ groep. (TaalUnie, 2019)
- Wel blijkt uit een onderzoek onder nieuwkomers in Canada dat een combinatie van taallessen en tegelijkertijd de taal 'ervaren' in de praktijk (door een maatje of job-placement) een effectieve manier is om de taal te leren. Ook door nieuwkomers zelf wordt deze methode positief geëvalueerd. (Haque, 2010)
 - Dit wordt ook wel 'geïntegreerd leren' genoemd, daarbij wordt het ontvangen van taaltraining gekoppeld met een actieve rol opnemen binnen de maatschappij. Dit werkt vaak beter dan eerst een sequentiële aanpak: eerst leren en daarna beginnen met integreren. (Taalunie, 2019)
- Tijd blijkt een belangrijke factor in het leren van de taal. Hoe langer men in een nieuw land woont, hoe beter men de taal beheerst (Isphording, 2015)
- Ook geldt dat hoe jonger nieuwkomers zijn, hoe eenvoudiger het voor hen is om de nieuwe taal te leren. Kinderen jonger dan 12 hebben vaak geen moeite met het leren van een nieuwe taal. Vanaf 12 jaar wordt het lastiger naarmate iemand ouder wordt. (Isphording, 2015)

2. Interventies gericht op werk en/of educatie

Het hebben van betaald werk en/of volgen van een formele educatie zijn belangrijke succesfactoren van succesvolle integratie. Veel interventies in de beleidspraktijk zijn dan ook gericht op het toeleiden van nieuwkomers naar werk of een opleiding.

- In de praktijk blijkt het echter een uitdaging voor nieuwkomers om werk te vinden of aan een (vervolg)opleiding te beginnen.
 - Eén van de redenen is dat diploma's en certificeringen van nieuwkomers in het nieuwe land niet worden erkent, of hebben zij hier geen bewijzen meer voor. Dit zorgt ervoor dat veel nieuwkomers werk doen dat niet aansluit op hun kwalificaties en motivaties. (Haque, 2010)
- Door werk/educatie wordt het onder anderen mogelijk om meer (financieel) onafhankelijk te worden, het stelt nieuwkomers in staat om in contact te komen met inwoners van een land en het ontwikkelt hun zelfvertrouwen (Ager & Strang, 2008). Manieren om werk en educatie te stimuleren zijn:
 - Ten eerste werkt intensieve begeleiding van nieuwkomers naar werk/opleiding toe goed. Het is de vraag in hoeverre het realistisch is te verwachten dat nieuwkomers op eigen kracht een baan vinden, een sollicitatieprocedure doorlopen etc. Via deze begeleiding kunnen nieuwkomers oefenen met bepaalde vaardigheden zoals het voeren van een sollicitatiegesprek. (Lazëri & Velseboer, 2023)
 - Ook voor de onderdelen werk en/of integratie blijkt dat het beheersing van de taal en begrip van de Nederlandse (werk) cultuur belangrijk is. (Ager & Strang, 2008; Lazëri & Velseboer, 2023) Op de vorige slide werd aangegeven dat het leren van de taal het beste lijkt te werken via geïntegreerde taaltraining, waarbij de taal wordt geleerd vanuit zowel de theorie als de praktijk. (Taalunie, 2019)
 - Tot slot helpt ook het hebben van een sociaal netwerk in het vinden van een geschikte baan of opleiding. (KIS, 2020) Het opbouwen van een sociaal netwerk kan bijvoorbeeld via maatjesprojecten. In België wordt ook gebruik gemaakt van een 'participatietraject' waarbij een nieuwkomer tijdens de inburgering zich minimaal 40 uur vrijwillig moet inzetten. Via deze route worden nieuwkomers ook in staat gesteld hun sociale netwerk uit te breiden. (Hannah Arendt Instituut, z.d)

3. Interventies gericht op het verminderen van vooroordelen

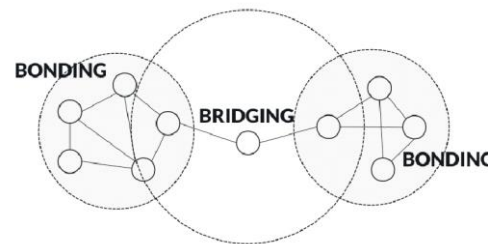
Ten derde bestaan er interventies die gericht zijn op de socio-politieke context in een land. Omdat integratie “tweerichtingsverkeer” is, is de houding van de ontvangende samenleving ten aanzien van nieuwkomers erg belangrijk. (Penninx et al. 2014)

- Vaak blijken er bepaalde vooroordelen en stereotypen aanwezig rondom nieuwkomers. (Felten, et al., 2016)
 - Vooroordelen zijn: negatieve affectieve reacties naar, of evaluatie van een specifieke groep en de leden daarvan.
 - Stereotypen zijn: overdreven opvattingen over specifieke groepen en de leden daarvan.
- Deze vooroordelen en stereotypen belemmeren contact tussen nieuwkomers en mensen die al geruime tijd in Nederland wonen. Dit bemoeilijkt vervolgens de integratie van nieuwkomers omdat contact met de ontvangende samenleving belangrijk is in bijvoorbeeld het vinden van een baan of het leren van de taal en cultuur. (Harryba, Knight & Guilfoyle, 2013)
- Uit onderzoek blijkt dat vooroordelen stereotyperingen in veel gevallen voortkomen uit onbekendheid met de groep nieuwkomers. (Felten et al., 2016)
- Veelvoorkomende manieren om vooroordelen en stereotypen te verminderen is door het faciliteren van dialoog en interactie, of het faciliteren van een samenwerking tussen verschillende groepen. (Felten et al., 2016; Harryba, Knight & Guilfoyle, 2013)
 - Uit onderzoek blijkt dat het effect van interactie met 1 bepaalde groep al kan leiden tot effecten die gelden voor de gehele ‘out-group’. Bijvoorbeeld: dialoog en contact met Turks-Nederlandse mensen leidt ook tot minder vooroordelen over Marokkaans-Nederlands mensen. (Felten et al., 2016)
- Deze dialoog/interactie tot stand brengen tussen culturen is context-afhankelijk en complex omdat veel verschillende factoren een rol spelen, zoals de kenmerken van individuen en de houding van de ontvangende samenleving. Het is onvoldoende om mensen van verschillende groepen bij elkaar te brengen om een dialoog/interactie tussen verschillende culturen tot stand te brengen.
 - Er zijn verscheidene werkzame elementen die ervoor kunnen zorgen dat vooroordelen/stereotypen afnemen. Op deze werkzame elementen wordt op [pagina 30](#) ingegaan. Zonder deze werkzame elementen ontstaat het risico dat een dialoog of samenwerking contraproductief werkt en uiteindelijk vooroordelen/stereotypen bevestigd of versterkt. (van Wonderen & Felten, 2020)

4. Interventies gericht op sociale verbindingen

Ten slotte zijn er ook interventies die gericht zijn op het stimuleren van sociale verbindingen. Deze interventies kunnen zich richten op de drie vormen van sociale verbindingen:

- *Social links*: Bijvoorbeeld door: Informatie toegankelijk maken, training van personeel dat in contact komt met nieuwkomers
 - *Social bridges*: Bijvoorbeeld door: Taallessen, contactmomenten te faciliteren tussen nieuwkomers en inwoners van een land.
 - *Social bonds*: Bijvoorbeeld door: Ervoor te zorgen dat families in de buurt van elkaar kunnen wonen in het 'nieuwe' land (Ager & Strang, 2010).
- Interessant is dat bonding en bridging met elkaar samenhangen en niet zonder elkaar kunnen. Het is namelijk lastig om bridging te stimuleren wanneer er geen sprake is van bonding. Bonding zorgt ervoor dat mensen zich veilig en comfortabel voelen om vervolgens ook te kunnen denken aan bridging. (Reynolds, 2013)

Maatjesprojecten zijn ook een interventie die sociale verbindingen kan stimuleren. Maatjesprojecten komen ook regelmatig voor binnen MDT. Daarom wordt hier op [pagina 29](#) verder op ingegaan.

Samenvattend

- Zoals naar voren kwam uit het model van integratie dat is gepresenteerd op [pagina 18](#) bestaat integratie uit 13 verschillende componenten.
 - Vanuit deze componenten kunnen vervolgens weer allerlei interventies voortvloeien die bijdragen aan de bevordering van integratie van nieuwkomers.
- Op de voorgaande slides zijn vast vier veelgebruikte typen van interventies beschreven. Deze beschrijving is nog tamelijk algemeen.
 - Uiteraard zijn dit niet de enige bestaande interventies, maar op dit moment is integratie nog een te breed concept waardoor het niet haalbaar is om alle mogelijke interventies te beschrijven.

Wanneer het de wens is vanuit MDT dat er nader wordt ingezoomd op bepaalde interventies en eventuele passende werkzame elementen, is het belangrijk dat er eerst verdere keuzes worden gemaakt over de componenten van integratie waar MDT invloed op wil hebben. Vanuit deze gekozen componenten kunnen vervolgens effectieve interventies worden gezocht met bijbehorende werkzame elementen.

Koppeling tussen integratie en MDT

Wat gebeurt er al ten aanzien van integratie binnen
MDT?

Introductie van MDT

- MDT wordt in het regeerakkoord dus benoemd als manier om integratie te bevorderen (Rijksoverheid, 2023).
- Binnen MDT is ten tijde van schrijven 21% van de actieve projecten bezig om de integratie van nieuwkomers te bevorderen.
- Er zijn een aantal manieren hoe MDT reeds bijdraagt aan de integratie van nieuwkomers in Nederland:
 1. **Maatjesprojecten** – MDT organisaties koppelen jongeren die al geruime tijd in Nederland wonen aan nieuwkomers.
 - Op deze manier kunnen nieuwkomers bijvoorbeeld de taal en cultuur leren, en kunnen de jongeren die al geruime tijd in Nederland wonen andere culturen leren kennen.
 2. **Jonge nieuwkomers als deelnemers** – Sommige MDT organisaties richten zich ook rechtsreeks op jonge nieuwkomers als deelnemers aan MDT en helpen hen om hun skills te versterken en om een bijdrage te leveren aan de samenleving.
 - Nieuwkomers gaan bijvoorbeeld regelmatig langs bij ouderen of maken culturele presentaties om anderen te leren over hun eigen cultuur.
 3. **Ontmoetingen tussen jongeren van verschillende achtergronden** – Binnen MDT projecten is er veel gelegenheid om jongeren van verschillende achtergrond, leeftijd of opleidingsniveau te leren kennen.
 - 67% van de jongeren geeft aan door MDT anderen te hebben ontmoet met een andere achtergrond dan zichzelf.
 - 50% houdt uiteindelijk ook waardevolle contacten over aan MDT.

Deze drie opties worden in de volgende slides verder uitgelegd.

1. Maatjesprojecten

Er zijn MDT projecten die zich via maatjesprojecten nadrukkelijk richten op het koppelen van nieuwkomers aan jongeren die al geruime tijd in Nederland wonen.

- Deze maatjestrjecten kunnen een goede manier zijn voor het vormen van *social bridges* waarin nieuwkomers en mensen die al een tijd in Nederland wonen elkaar kunnen leren kennen.
- Daarnaast is het aannemelijk dat maatjesprojecten nieuwkomers ook kunnen helpen met aan het leren van de Nederlandse taal en leren kennen van de Nederlandse cultuur.
- Tot slot zijn er naar gelang het doel en de aanpak van de maatjesprojecten andere effecten mogelijk, zoals:
 - het bevorderen van *social links* wanneer het maatje de nieuwkomer helpt om wegwijs te worden binnen Nederlandse overheidsorganisaties.
 - Het vergroten van veiligheid en stabiliteit wanneer het maatje ook in de buurt woont, op deze manier kan het maatjesproject eraan bijdragen dat een nieuwkomer zich veiliger voelt in deze buurt omdat hij/zij nu mensen kent in de buurt.

Voorbeeld

Het project [wereldmeiden](#) is een voorbeeld van een maatjesproject. In dit project worden meiden die nieuw zijn gekoppeld aan meiden die al langer in Nederland wonen om samen te gaan sporten. Dit biedt de kans om uit een sociaal isolement te komen, verbeterd het zelfvertrouwen van beide groepen en bevordert de gezondheid.

1. Maatjesprojecten

Werkzame elementen binnen maatjesprojecten

Binnen maatjesprojecten zijn een aantal specifieke werkzame elementen van belang om de kans te vergroten dat deze maatjesprojecten succesvol bijdragen aan integratie van nieuwkomers.

Voor de effectiviteit van maatjesprojecten is het belangrijk om maatjesprojecten te koppelen aan **groepsactiviteiten** waarin nieuwkomers aan de slag gaan op **structurele basis**. Op deze manier krijgen zij de mogelijkheid een breder sociaal netwerk op te bouwen. Op deze manier - wanneer het maatje op termijn weer stopt – heeft de nieuwkomer een netwerk om op terug te kunnen vallen.

Belangrijkste werkzame element in maatjesprojecten is **een 'klik'**. Dat betekent dat de koppeling tussen maatje en nieuwkomer belangrijk is. Koppelingen zijn alleen succesvol als de **wederzijdse verwachtingen** op elkaar aansluiten, als vrijwilligers relationele vaardigheden hebben en bereid zijn een langdurige verbinding aan te gaan. (Machielse & Bos, 2018) Het hebben van **een gelijke positie** voor de maatjes draagt hier ook aan bij. Dit speelt vooral in maatjesprojecten met een mentor-mentee verhouding, waarin het geen wenselijk situatie is wanneer de mentor boven de mentee staat. (Hanekamp, 2012)

Voor succes is het van belang dat maatjes **training(en) volgen** om te leren contact te leggen of grenzen te stellen. Op deze manier wordt het maatje zo goed mogelijk toegerust om de nieuwkomer te helpen. (Machielse & Bos, 2018)

Belangrijk om **een doel** te hebben met een maatjesproject. Dit doel is kan afhankelijk zijn van de oorzaak waarom iemand naar een ander land is gegaan. Zo is bijvoorbeeld een andere aanpak en doel nodig voor nieuwkomers die gevlucht zijn dan voor nieuwkomers die niet gevlucht zijn. (Felten, 2016)

2. Jonge nieuwkomers nemen deel

Daarnaast zijn er ook MDT projecten die zich met hun MDT-traject specifiek richten op deelname van nieuwkomers. Op deze manier kunnen zij hun vaardigheden vergroten en een bijdrage leveren aan de maatschappij.

- Tijdens zo'n project komen jongeren doorgaans ook in contact met mensen die al geruime tijd in Nederland wonen via het project. Daarmee wordt hun netwerk verder uitgebreid (*social bridges*).
- Daarnaast kan meedoen aan een MDT project voor nieuwkomers ook een goede manier zijn om de taal en cultuur in een nieuw land te leren kennen en hier concreet mee te oefenen, wat weer deuren opent in het zoeken naar werk of het volgen van een opleiding. (Haque, 2010)

Voorbeeld

[Diversity Skills](#) is een voorbeeld van een project waarbij een MDT traject is gericht op nieuwkomers. Zij krijgen door dit project de gelegenheid om zich in te zetten voor anderen in de Nederlandse samenleving. Hiermee leren zij nieuwe vaardigheden, en doen ze kennis op over de Nederlandse taal en cultuur

3. Ontmoetingen tussen jongeren van verschillende achtergronden

- Eén van de pijlers binnen MDT is ‘ontmoetingen’. Belangrijk binnen deze pijler is dat er ontmoetingen buiten de eigen leefwereld plaatsvinden zodat jongeren hun leefwereld kunnen vergroten en hun netwerk kunnen uitbreiden.
- Vanuit de jongerenvragenlijst die alle jongeren voor de start en na afronding van hun MDT traject invullen blijkt dat: (Rijksoverheid, 2022)
 - **71% van de jongeren andere mensen ontmoet van een andere afkomst.**
 - **54% van de jongeren geeft aan waardevolle contacten over te houden aan MDT die hen kunnen helpen met hun toekomst.**
- Op basis van deze cijfers kan geconcludeerd worden dat MDT een middel is om in contact te komen met andere mensen, van bijvoorbeeld een andere afkomst.
- Via deze route zou MDT eraan kunnen bijdragen dat eventuele vooroordelen en stereotyperingen ontkracht worden. Maar de cijfers zeggen hier verder niets over.
 - **Verder valt op dat in zowel de T0 als de T1 van de jongerenvragenlijst de stelling terugkomt: ‘ik ontmoet graag mensen met een andere achtergrond dan ikzelf’. Op deze stelling is een heel licht positief effect te zien van +6%. (onder ‘een andere achtergrond’ wordt verstaan: andere leeftijd, opleidingsniveau of afkomst)**
 - **Door MDT lijkt het dus zo te zijn dat jongeren iets positiever worden over het ontmoeten van mensen van een andere achtergrond.**

Voorbeeld

Binnen MDT-projecten is aandacht voor ‘ontmoetingen buiten de eigen bubbel. Hieronder een aantal quotes van jongeren die dit hebben ondervonden

*“Hoe meer nieuwe mensen ik leerde kennen, hoe leuker ik het vond”
(Oumaya, 18)*

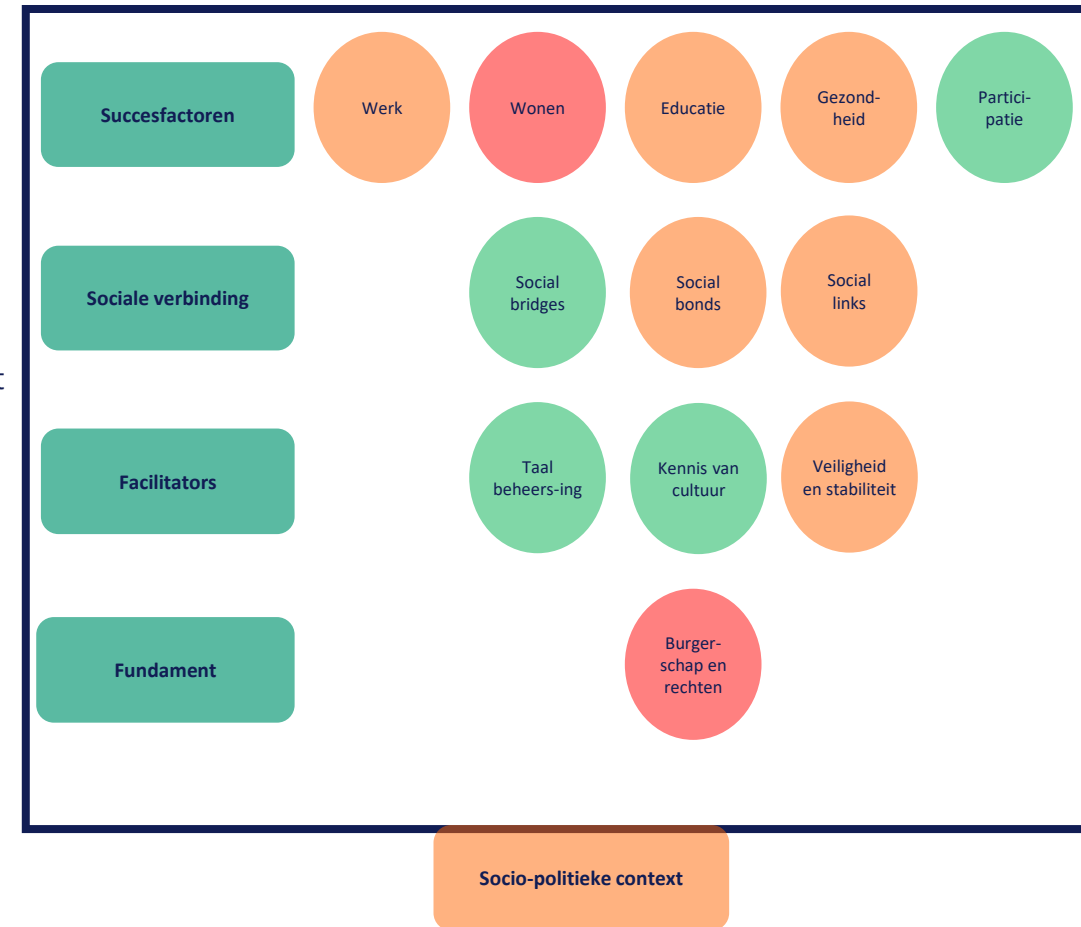
“In het begin vonden onze leerlingen het best spannend, maar inmiddels zie je vriendschappen ontstaan” (Jurria, docent)

Oekraïne ronde

- Naast de reguliere MDT-trajecten die een bijdrage kunnen leveren aan de integratie van nieuwkomers is in de zomer van 2022 ook een speciale light ronde in het leven geroepen: MDT in actie voor Oekraïne.
- Via deze *light ronde* werden jongeren die al geruime tijd in Nederland wonen verbonden aan Oekraïense jongeren om samen tijd door te brengen, of activiteiten te ondernemen. In totaal hebben 20 projecten meegedaan in deze subsidieronde, die gezamenlijk 1327 jongeren hebben bereikt. Dit is een optelsom van zowel Nederlandse jongeren als Oekraïense jongeren.
- Er zijn verschillende maatjesprojecten gestart via deze light ronde
 - Hierin werden jongeren die al geruime tijd in Nederland wonen gekoppeld aan een jongere uit Oekraïne.
- Ook zijn er projecten die zich hebben ingezet op het mobiliseren van Nederlandse jongeren om hulp te bieden aan Oekraïense vluchtelingen jongeren.
 - Bijvoorbeeld door het organiseren van een activiteit voor Oekraïense vluchtelingen.

MDT & Integratie

- Zoals eerder beschreven wordt het succes van integratie bepaald door verschillende componenten.
 - In het schema hiernaast is aangegeven in hoeverre het aannemelijk is dat de pijlers, MDT-organisatie en huidige projecten van MDT effect hebben op bepaalde componenten van integratie. De betekenis van de kleuren is als volgt
 - **Groen** = MDT heeft hier zeer waarschijnlijk effect op ;
 - **Oranje** = Binnen sommige specifieke MDT projecten is er een effect denkbaar op dit facet;
 - **Rood** = Er is tot nu toe geen voorbeeld/effect bekend waaruit blijkt dat MDT hierop effect heeft.
- MDT heeft MDT lijkt vooral effect te hebben op:
 - **Participatie:** via 'iets doen' voor een ander of de samenleving maken jongeren kennis met participatie in de vorm van vrijwilligerswerk. Zeker aangezien nieuwkomers vaak nog beperkt mogen werken/ een opleiding volgen kan MDT een waardevol instrument zijn voor participatie.
 - **Social bridges** door het koppelen van nieuwkomers aan jongeren die geruime tijd in Nederland wonen.
 - **Taal beheersing & kennis van cultuur:** doordat nieuwkomers via MDT in contact kunnen komen met mensen die al geruime tijd in Nederland wonen is het aannemelijk dat dit ook kan bijdragen aan de beheersing van taal en de kennis van de Nederlandse cultuur.
- Verder zijn er een aantal facetten van integratie waarop MDT een effect kan hebben, maar dit is grotendeels afhankelijk van de specifieke focus van een MDT project.
 - Bijvoorbeeld: Er zijn MDT projecten bekend die zich concreet richten op arbeidstoeleiding. Zo'n type MDT project kan voor een nieuwkomer een relevante opstap zijn om na afloop van het project aan het werk te gaan, maar dit geldt niet voor MDT in het algemeen.

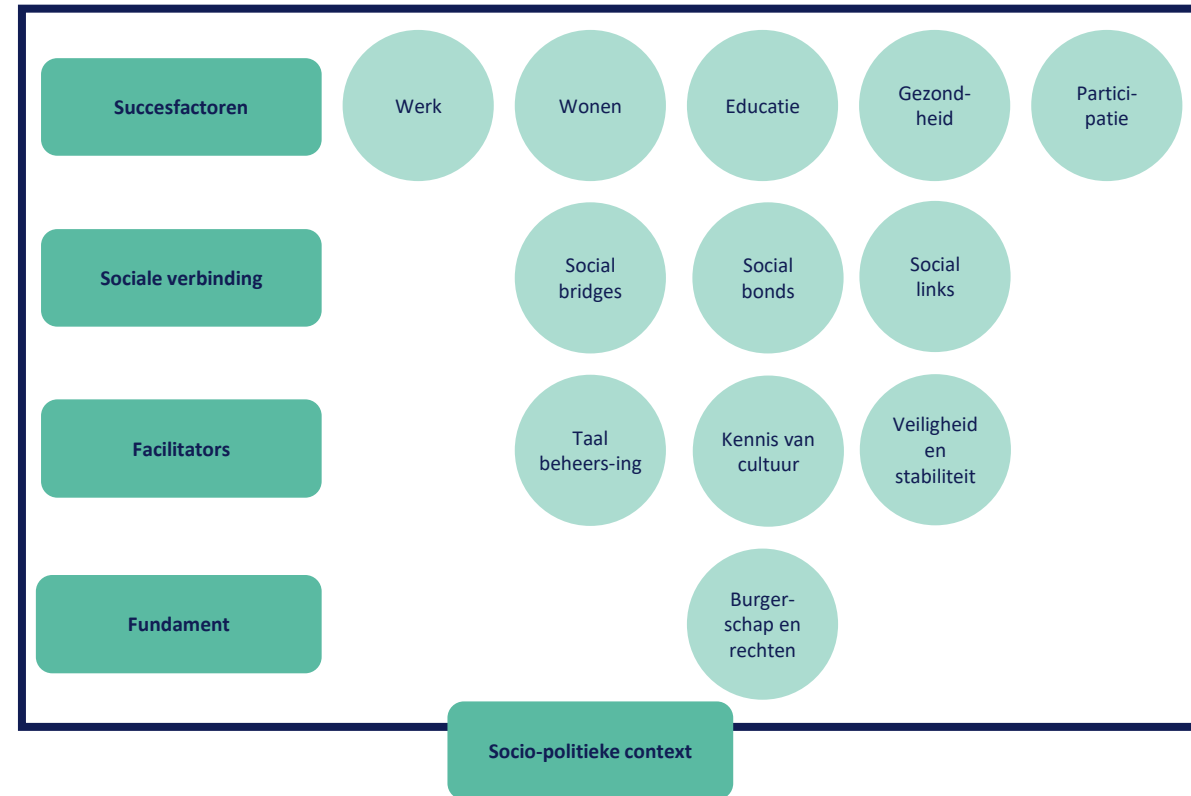

Samenvatting, conclusie en vervolg

Samenvatting

- Zoals blijkt uit de literatuur die is bestudeerd voor dit rapport is integratie een *“chaotic concept: a word used by many but understood differently by most”*
 - Er is redelijke overeenstemming dat integratie een *two way process* is waarbij zowel de nieuwkomer als de ontvangende samenleving een rol speelt.
 - Daarnaast zijn er 13 componenten die mede het succes van integratie bepalen, deze componenten zijn terug te zien in het model hiernaast.
- Voor al deze losse componenten zijn interventies mogelijk die uiteindelijk de integratie van nieuwkomers bevorderen.
 - In dit rapport is gekozen om een aantal interventies verder uit te werken. Deze gekozen interventies komen geregeld terug in de literatuur en/of beleid: a) Interventies gericht op taal/cultuur; b) interventies gericht op werk/educatie; c) interventies gericht op de socio-politieke context & d) interventies gericht op sociale verbindingen.
- De onderdelen van integratie die het meeste aansluiten bij MDT zijn participatie; *social bridges*, de beheersing van de taal en de kennis van cultuur.

Conclusie

De stelling die centraal stond in dit rapport is: ***“MDT draagt bij aan de integratie van nieuwkomers in Nederland”***

- Gezien de complexiteit van het thema integratie is het voor MDT waardevol om in te zoomen op een of enkele van de 13 componenten van MDT. In de voorgaande slides is beschreven dat het aannemelijk is dat MDT een bijdrage levert aan een aantal van deze componenten.
 - MDT lijkt in ieder geval een bijdrage te kunnen leveren aan het creëren en bevorderen van participatie onder nieuwkomers doordat jongeren zich tijdens MDT vrijwillig inzetten voor de samenleving.
 - Ook kan MDT bijdragen aan de vorming van *social bridges* en het leren van de Nederlandse taal en cultuur. Via MDT kunnen nieuwkomers en mensen die een geruime tijd in Nederland wonen en leven elkaar ontmoeten wat kan leiden tot *social bridges*. Ook kan dit contact helpen in het leren van de Nederlandse taal en cultuur.
 - Uit de huidige monitoring van MDT komt het beeld naar voren dat er binnen MDT daadwerkelijk ontmoetingen plaatsvinden tussen jongeren van verschillende afkomst en leeftijd. In het jaarrapport over 2021 geeft 71% van de jongeren aan jongeren te hebben ontmoet van een andere afkomst, 82% geeft aan mensen te hebben ontmoet van een andere leeftijd.
- Totale integratie van nieuwkomers ontstaat door het samenspel van alle losse componenten. Om dus uiteindelijk te kunnen zorgen voor een succesvolle bijdrage aan integratie van nieuwkomers is het voor MDT belangrijk om samenwerking op te zoeken met partijen die zich op andere componenten van integratie richten.

Vragen voor vervolg

- In totaal zetten 25 van de 181 projecten zich in op het verbeteren van de integratie van nieuwkomers in de rondes 4b t/m 5a.¹
 - Vinden we dit ook voldoende, of willen we meer inzetten op dit thema?
- Mogelijk kunnen we samen met de MDT projecten die zich inzetten voor de integratie van nieuwkomers inzichtelijk maken welke effecten zij al bereiken.
 - Zien zij bijvoorbeeld dat het taalniveau van nieuwkomers ontwikkelt, of ontstaan er relaties tussen verschillende deelnemers binnen het project?
- Zijn er ook verschillen zichtbaar in de effectiviteit van bepaalde projecten in het bevorderen van integratie?
 - Vanuit het lerend netwerk is het vervolgens nodig om een netwerk te creëren waarin projecten samen leren en verbeteren wat effectieve interventies en werkzame elementen zijn binnen MDT. Op deze manier zorgen we ervoor dat werkzame elementen geborgd worden binnen MDT waardoor MDT steeds effectiever de integratie van nieuwkomers kan bevorderen.
- Welke ontwikkeling is zichtbaar bij de jongeren die al geruime tijd in Nederland wonen en meedoen aan MDT.
 - Is bijvoorbeeld zichtbaar dat zij meer empathie vertonen (ten opzichte van nieuwkomers). Meer empathie blijkt namelijk een werkzaam element om er uiteindelijk voor te zorgen dat vooroordelen/stereotyperingen verminderen.

Verder is het vooral de vraag aan MDT op welke wijze zij wil bijdragen aan de integratie van nieuwkomers. Zoals ook zichtbaar werd in het model van Ager & Strang (2008), zijn er veel verschillende 'knoppen' van integratie waar MDT mogelijk invloed op kan hebben.

¹ Dit overzicht komt uit een analyse van de actieve MDT projecten. Meer informatie over deze analyse is op te vragen bij David van de Velde (vandavelde@ese.eur.nl)

Bronnen (1/2)

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 21(2), 166-191.
- Bakker, L., Scholten, N., De Gruijter, M., Andriessen, I., van der Maas, G., Brock, A., van Heese, T. & Jansma, A. (2020). *Beleidsontwikkelingen ten aanzien van integratie van statushouders in Nederland sinds 2014*. Verwey Jonker instituut. Geraadpleegd op 25 November 2022, van <https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2021/09/Beleidsontwikkelingen-ten-aanzien-van-de-integratie-van-statushouders-in-Nederland-sinds-2014.pdf>
- Bouwman, T. E., & van Tilburg, T. G. (2020). Towards a more focused approach to loneliness: Seven active elements in loneliness interventions. *Tijdschrift Voor Gerontologie En Geriatrie*, 51(1). <https://doi.org/10.36613/tgg.1875-6832/2020.01.01>
- COA. (z.d.). *Asielzoeker, vluchteling, statushouder en nieuwkomer: wat is het verschil?* Verkregen op 7 juni 2023, van <https://www.mycOA.nl/nl/content/asielzoeker-vluchteling-statushouder-en-nieuwkomer-wat-het-verschil>
- COA. (z.d.). *Het recht op opvang*. Verkregen op 22 juni 2023, van <https://www.coa.nl/nl/het-recht-op-opvang>
- COA. (z.d.). *Huisvesting van statushouders*. Verkregen op 14 december 2022, van <https://www.coa.nl/nl/huisvesting-van-statushouders>
- Felten, H., Emmen, M. & Keuzenkamp, S. (2015). Do the right thing: plausibiliteit van interventies voor acceptatie van homoseksualiteit. Utrecht: Movisie.
- Felten, H., Keuzenkamp, S., & Taouanza, I. (2016). *Werkt het aangaan van een dialoog?*
- Hannah arendt instituut. (z.d). *Een sociaal netwerk: een toegangsticket tot de samenleving?* Verkregen op 4 oktober 2023, van <https://hannah-arendt.institute/verdiep-je/een-sociaal-netwerk-een-toegangsticket-tot-de-samenleving/>
- Hanekamp, T. (2012). *De kracht van een Maatje. Onderzoek naar de invloed van interetnisch contact dmv maatjesprojecten op de integratie van vluchtelingen* (Master's thesis).
- Haque, Z. (2010). *What Works With Integrating New Migrants?* Runnymede. Verkregen op 28 november 2022, van <https://www.runnymedetrust.org/publications/what-works-with-integrating-new-migrants>
- Harryba, S. A., Guilfoyle, A. M., & Knight, S. A. (2013). Intercultural Interactions: Understanding the Perspectives of University Staff Members, International and Domestic Students. *International Journal of Learning: Annual Review*, 18(12).
- Hübschmann, Z. (2015). *Migrant Integration Programs: The Case of Germany*. <http://graduateinstitute.ch/globalmigration>
- Hynie, Michaela & Mcgrath, Susan & Bridekirk, Jonathan & Oda, Anna & Ives, Nicole & Hyndman, Jennifer & Arya, Neil & Shakya, Yogendra & Hanley, Jill & Mckenzie, Kwame & Lth, Syria & Issa, Anas. (2019). What Role Does Type of Sponsorship Play in Early Integration Outcomes? Syrian Refugees Resettled in Six Canadian Cities. *Refuge*. 35. 36-52. 10.7202/1064818ar.
- IND. (2022). *Inburgering bij sterkere verblijfsvergunning en naturalisatie*. Verkregen op 16 juni 2023, van <https://ind.nl/nl/met-een-verblijfsvergunning-wonen-in-nederland/inburgering-bij-sterkere-verblijfsvergunning-en-naturalisatie>
- IND. (z.d). *Beslistermijnen*. Verkregen op 6 juli 2023, van <https://ind.nl/nl/na-uw-aanvraag/beslistermijnen>
- IND. (z.d). *Nederlander worden door Naturalisatie*. Verkregen op 4 oktober 2023, van <https://ind.nl/nl/nederlanderschap/nederlander-worden-door-naturalisatie>
- International organization of migration. (z.d). *Seeking social cohesion between host communities and migrants*. Verkregen op 22 november 2022, van <https://rosanjose.iom.int/en/blogs/seeking-social-cohesion-between-host-communities-and-migrants>
- Isphording, I. E. (2015). What drives the language proficiency of immigrants?. *IZA World of Labor*.
- Johnson, M. R. D., Phillips, D., Rudiger, A., Somerville, W., Wintour, P., & Warren, S. (2005). *Refugees and other new migrants: a review of the evidence on successful approaches to integration*.

Bronnen (2/2)

- KIS. (2018, 18 juni). Oog voor kwetsbaarheid en veerkracht van nieuwkomers. *KIS*. Geraadpleegd op 23 november 2022, van <https://www.kis.nl/artikel/oog-voor-kwetsbaarheid-en-veerkracht-van-nieuwkomers>
- KIS. (2020). Tinnemans, K., de Winter-Kocak, S., Booijink, M., & de Gruijter, M. Wat werkt bij arbeidsparticipatie statushouders?. *KIS*. Geraadpleegd op 8 juni 2023, van <https://www.kis.nl/publicatie/wat-werkt-bij-het-bevorderen-van-arbeidsparticipatie-van-statushouders>
- Lazëri, M. & Velseboer, J. (2023). *Nieuwkomers en werk: wat werkt bij het begeleiden van nieuwkomers naar de arbeidsmarkt?* Verkregen op 9 juni 2023, van <https://www.regioplan.nl/actueel/nieuwkomers-en-werk-wat-werkt-bij-het-begeleiden-van-nieuwkomers-naar-de-arbeidsmarkt/>
- Oberoi, A. K. (2016). *Mentoring for First-Generation Immigrant and Refugee Youth*. Verkregen op 28 November 2022, van www.nationalmentoringresourcecenter.org
- Penninx, R., Caponio, T., Garcés-Masareñas, B., Matusz Protasiewicz, P., & Schwarz, H. (2014). European cities and their migrant integration policies. *A State of the Art Study for the Knowledge for Integration Governance (KING) Project*. *KING Project-Social Science Unit Overview Paper*, (5).
- Reynolds, T. (2013). 'Them and us': Black neighbourhoods' as a social capital resource among black youths living in inner-city London. *Urban Studies*, 50(3), 484-498.
- Rijksoverheid. (2021). *Wet inburgering 2021*. Verkregen op 8 november 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgeren-in-nederland/nieuwe-wet-inburgering>
- Rijksoverheid. (2022). *Wendbaar en waardevol: MDT gaat door*. Geraadpleegd op 28 november 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/03/31/wendbaar-en-waardevol---mdt-gaat-door>
- Rijksoverheid. (2023). *MDT opschalen en onderbouwen*. Geraadpleegd op 30 juni 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/05/16/mdt-onderzoeksrapportage-2022>
- Rijksoverheid. (z.d). *Hoe verloopt het aanvragen van asiel?* Geraadpleegd op 17 januari 2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/procedure-asielzoeker#:~:text=Een%20asielzoeker%20hoort%20binnen%206,er%20meer%20onderzoek%20nodig%20is.>
- SER. (2022). *Nieuw beleid integratie nieuwkomers is nog geen gelopen race*. Verkregen op 8 juni 2023, van <https://www.ser.nl/nl/actueel/zicht/op/nieuw-beleid-integratie-nieuwkomers>
- Miltenburg, E., Huijink, W., & Dagevos, J. (2018, 9 juli). *Zonder intensief beleid gaat het mis met de integratie van statushouders: vijf aandachtspunten*. Geraadpleegd op 19 december 2022, van <https://www.socialevraagstukken.nl/zonder-intensief-beleid-gaat-het-mis-met-de-integratie-van-statushouders-vijf-aandachtspunten/>
- Strang, A., & Ager, A. (2010). Refugee integration: Emerging trends and remaining agendas. *Journal of refugee studies*, 23(4), 589-607.
- TaalUnie. (2019). *Advies: Taal en nieuwkomers*. Verkregen op 3 januari 2023, van [https://taalunie.org/publicaties/121/advies-taal-en-nieuwkomers#:~:text=Nieuwkomers%20moeten%20mee%20\(kunnen\)%20doen,ze%20de%20Nederlandse%20taal%20leren.](https://taalunie.org/publicaties/121/advies-taal-en-nieuwkomers#:~:text=Nieuwkomers%20moeten%20mee%20(kunnen)%20doen,ze%20de%20Nederlandse%20taal%20leren.)
- Turai, T. (2013). Manoeuvring as an integration strategy among immigrants. *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy*, 4(2).
- Van Wonderen & Felten. (2020). *Het wat en waarom van sociaal contact tussen mensen die verschillen in afkomst en religie: bekend maakt bemind*. Geraadpleegd op 21 februari 2023, van https://www.kis.nl/sites/default/files/2022-06/rapport_kis_kennisdocument_wat_werkt_bij_ontmoeten_2020_0.pdf
- Vluchtelingenwerk Nederland. (2020). *Samen op weg naar werk*. Verkregen op 28 november 2022, van <https://www.vluchtelingenwerk.nl/nl/wat-wij-doen/begeleiding-naar-werk>
- Vluchtelingenwerk Nederland. (z.d.). *Wat is inburgering?*. Verkregen op 25 november 2022, van <https://www.vluchtelingenwerk.nl/nl/wat-wij-doen/begeleiding-bij-taal-en-inburgering/wat-inburgering>